

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОКРАЩЕННІ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

USE OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN IMPROVING THE QUALITY OF KNOWLEDGE OF THE STUDENTS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

У статті проаналізовано зміст поняття «інформаційна технологія». Автор зазначає, що інформаційних технологій, активно поширюються системи освіти. Під час підготовки до уроку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій учитель повинен пам'ятати, що це навчальне заняття і планувати роботу таким чином, щоб не виходити з мети та завдань уроку, а при відборі навчального матеріалу потрібно дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості. Доведено, що використання сучасних педагогічних технологій у професійній діяльності вчителя української мови та літератури є якісним показником підготовки здобувачів освіти до зовнішнього незалежного оцінювання (мультипредметний тест). Визначені головні завдання використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення української мови й літератури. Це дієві способи підвищення пізнавального інтересу здобувачів освіти до вивчення предмета, ефективності його опанування. Під час підготовки до уроку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій учитель повинен пам'ятати, що це навчальне заняття і планувати роботу таким чином, щоб не виходити з мети та завдань уроку, а при відборі навчального матеріалу потрібно дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості. Обарунтовано, що робота в середовищі інформаційних технологій сприяє розвитку у здобувачів освіти розуміння змісту кожної дії, її взаємозв'язок з іншими діями, формує і конкретизує завдання, виділяє етапи виконання, проводить аналогії і здійснює перенесення умінь у нові умови, досліджує невичерпні можливості освітньої системи. З метою підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання (мультипредметний тест) пропонуємо використовувати зазначені педагогічні технології, підтвердженні практичною діяльністю учителів-практиків.

Ключові слова: інформаційні технології, мультимедіа, мультимедіа, інформації, тестування онлайн, ресурси PowerPoint, віртуальна екскурсія, медіа тека, медіа-проект, літературний диктант, само дик-

тант, тести онлайн порталу «Всеосвіта», «На Урок», «Classtime».

The article analyzes the content of the concept of «information technology». The author notes that information technologies are actively spreading to the education system. When preparing for a lesson using information and communication technologies, the teacher must remember that this is an educational session and plan the work in such a way as not to depart from the purpose and tasks of the lesson, and when selecting educational material, the main didactic principles must be followed: systematicity and consistency, accessibility, differentiated approach, scientificity. It has been proven that the use of modern pedagogical technologies in the professional activity of a teacher of Ukrainian language and literature is a qualitative indicator of the preparation of education seekers for external independent assessment (multi-subject test). The main tasks of using information and communication technologies during the study of Ukrainian language and literature are defined. These are effective methods of increasing the cognitive interest of education seekers in studying the subject, the effectiveness of its mastery. When preparing for a lesson using information and communication technologies, the teacher must remember that this is an educational session and plan the work in such a way as not to depart from the purpose and objectives of the lesson, and when selecting educational material, one must adhere to the main didactic principles: systematicity and consistency, accessibility, differentiated approach, scientificity. It is substantiated that work in the environment of information technologies contributes to the development of education seekers' understanding of the content of each action, its relationship with other actions, forms and concretizes the task, distinguishes the stages of execution, draws analogies and carries out the transfer of skills to new conditions, explores the inexhaustible possibilities of the educational system. In order to prepare for an external independent assessment (multi-subject test), we suggest using the indicated pedagogical technologies, confirmed by the practical activities of practicing teachers.

Key words: information technologies, multimedia, multimedia, online testing, PowerPoint resources, virtual excursion, media library, media project, literary dictation, self-dictation, tests of the online portal «Vseosvita», «Na Urok», «Classtime».

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.2.3>

Ломака М.О.,

вчитель української мови та літератури
Комунального закладу «Лицей № 44»
Кам'янської міської ради,
студентка I курсу магістратури
Комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної
освіти»

Дудкіна В.В.,

вчитель-методист
Комунального закладу «Лицей № 44»
Кам'янської міської ради

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Основна функція української школи – формування життєвих компетентностей випускників, тобто підготовка людини до повноцінної життєдіяльності в умовах сучасного суспільства. Це зумовлює нові тенденції щодо розвитку освіти, методів, форм викладання навчального матеріалу. Оскільки

основу сучасного інформаційного суспільства складають не традиційні матеріальні, а інформаційні ресурси, то результатом є новітні знання, організаційні чинники, а також уміння використовувати різноманітні індивідуальні здібності, ініціативу, креативність здобувачів освіти. Підвищенню ефективності освітнього процесу сприяє

застосування інформаційно-комунікаційних технологій, що не лише осучаснює, але й забезпечує нову якість навчання та викладання, оптимізує умови освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Використанню сучасних педагогічних технологій в освітньому процесі приділено увагу в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті. Інформаційно-комунікаційні технології, питанням інформатизації та комп'ютеризації освіти є важливим напрямом підготовки здобувачів освіти і широко розглянуті науковцями. Основні питання інформатизації освіти, аналіз педагогічного потенціалу інформатизації навчального процесу розглядалися у працях Н.В. Апатової, Л.І. Білоусової, В.Ю. Бикова, І.Є. Булах, А.П. Єршова, М.І. Жалдака, Б.Г. Житомирського, Ю.О. Жука, В.І. Клочка, М.П. Лапчика, Г.О. Михаліна, В.М. Монахова, Н.В. Морзе, С.А. Ракова, Ю.С. Рамського, О.В. Співаковського, Ю.В. Триуса, М.І. Шкіля. Психологічні аспекти використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі досліджувались в роботах В.П. Безпалька, В.М. Бондаровської, П.Я. Гальперіна, В.П. Зінченка, Ю.І. Машбиця, О.М. Леонтьєва, В.В. Рубцова, В.Ф. Паламарчук, Л.Н. Прокопенка, Н.Ф. Талізної.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зовнішнє незалежне оцінювання (мультипредметний тест) з української мови та літератури має моніторингове значення щодо рівня навченості здобувачів освіти і відкриває перспективи подальшого професійного навчання, метою якого є переосмислення підходів до освітнього процесу, оскільки сучасний здобувач освіти повинен бути конкурентоспроможним, здатним застосовувати набуті знання й навички в реальному житті.

У зв'язку з важливістю та необхідністю обов'язкового проходження мультипредметного тесту є завчасна та якісна підготовка до нього. Формат мультипредметного тесту передбачає використання тестових технологій контролю навчальних досягнень, забезпечує об'єктивне і всебічне оцінювання досягнень здобувачів освіти із навчального предмета.

Мета статті – окреслити зміст інформаційних технологій, визначити форми, методи, засоби підготовки здобувачів освіти до складання зовнішнього незалежного оцінювання.

Виклад основного матеріалу. Сучасне інформаційне суспільство потребує невинного розвитку інформаційних технологій, які активно поширюються у всі сфери людської діяльності, а система освіти, як соціальна структура, відчуває потребу у використанні сучасних педагогічних технологій. Розвиток засобів інформатизації і поява нових технологій обробки, передачі, отримання і зберігання інформації породжує нові можливості для

використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі.

Головне завдання використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення української мови й літератури – підвищити пізнавальний інтерес здобувачів освіти до вивчення предмета, ефективність його опанування. Під час підготовки до уроку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій учитель повинен пам'ятати, що це навчальне заняття і планувати роботу таким чином, щоб не виходити з мети та завдань уроку, а при відборі навчального матеріалу потрібно дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості. Оскільки перспективою використання зазначених категорій є успішне складання мультипредметного тесту з української мови та літератури здобувачами освіти, варто приділяти належну увагу практичній роботі – умінню та навикам застосовувати навчальний матеріал в освітньому процесі.

В умовах сьогодення освітній процес невинно переходить у віртуальний навчальний простір, де кожен викладач може реалізувати власне бачення заняття, виявити творчість і фахову майстерність, саме те, що потрібно для успішного складання зовнішнього незалежного оцінювання (мультипредметний тест).

Пропонуємо розглянути шляхи використання ІКТ на уроках:

- тестування онлайн
- ресурси PowerPoint
- віртуальна екскурсія
- медіатека
- медіапроект
- літературний диктант
- самодиктант
- тести онлайн порталу «Всеосвіта», «На Урок», «Classtime»

– вправи сайту «LearningApps.org».

Онлайн-тестування застосовуємо на уроках за допомогою Google Форми. Комп'ютер дозволяє перевірити всі відповіді, а у багатьох випадках він не тільки фіксує помилку, але досить точно визначає її характер, що допомагає вчасно усунути причину, а головне – це підтримка формату зовнішнього незалежного оцінювання (мультипредметний тест). Мета тестових завдань – за короткий проміжок часу перевірити рівень навченості здобувачів освіти та мати об'єктивний аналіз помилок. Дана технологія надає зворотній зв'язок, як запорука якісної підготовки здобувачів освіти.

Ресурси Power Point (схеми, таблиці, інтерактивні плакати, презентації) зручно використовувати під час візуалізації освітньої діяльності. Такі ресурси формують творче мислення, аналітичність, критичне мислення здобувачів освіти. Наприклад, вивчаючи тему «Дієвідміни дієслова»

використовуємо фрейми з правопису закінчень дієслів –е/-є, -и/-ї. Робота з таблицями демонструє алгоритм щодо правопису дієслівних закінчень і формує стійкі знання для успішного складання зовнішнього незалежного оцінювання (мульти-предметний тест).

Віртуальна екскурсія – це уявна мандрівка до музею чи на виставку. До кожного відеосюжету розроблені відповідні завдання, які здобувачі освіти виконують під час уроку. Наприклад, вивчаючи творчість Т.Г.Шевченка пропонуємо «пройти стежками дитинства і виписати географічні назви маршруту». Отже, ми маємо змогу продуктивно поєднати правопис власних назв та відомості з літератури. Віртуальна екскурсія сприяє розвитку уваги, формує пізнавальний інтерес, розвиває навички грамотного письма та уміння аналізувати даний матеріал.

Медіатека – аудіо та відео фрагменти конструкторів-тренажерів з української мови, фільми з української літератури, презентації, фреймові одиниці. Мета: відтворення навчального матеріалу з програмних тем за допомогою яких можна швидко та ефективно засвоїти матеріал, сприяє формуванню життєвих компетентностей (комунікативних, соціальних, інформаційних, фахових); розвиває уміння критично та аналітично мислити.

Медіапроект організують за правилами проектних технологій, які дозволяють у здобувачів освіти формувати навички роботи в команді, уміння прогнозувати кінцевий результат. Дану технологію доречно використовувати на етапі закріплення матеріалу. Здобувачі освіти мають змогу сприяти організації проектної роботи з теми, є її активними учасниками. Наприклад, вивчаючи тему «Морфологія» застосовуємо цю технологію так:

1. Об'єднуємо клас у групи за інтересами.
2. Колективно обговорюємо можливі шляхи реалізації теми і обираємо способи дослідження.
3. Кожна підгрупа за обраною підтемою створює мету і завдання дослідження.
4. Робота над проектом.
5. Захист.

Керівник проекту (Вчитель) є режисером і помічником під час дослідження (індивідуальні консультації, психологічна підтримка, організація пошукової роботи, консультації з медіаграмотності). Під час такої роботи створюється атмосфера довіри та поваги до усіх учасників діяльності, а ситуація успіху сприяє особистісному зростанню здобувачів освіти.

Важливим етапом підготовки здобувачів освіти до зовнішнього незалежного оцінювання (мульти-предметний тест) є формування навичок роботи з візуальним матеріалом: портрети, пам'ятники, пам'ятки, архітектурні форми. Використання літературних диктантів, репрезентованих у комп'ютерних технологіях сприяє ознайомленню

здобувачів освіти з об'єктами культури та мистецтва. Такими є диктант портретний, хронологічний, цитатний, фотографії, таблиці, ілюстративний матеріал, аудіо- та відео фрагменти, скомпоновані у послідовному порядку, що дає змогу найбільш повно й яскраво розповісти здобувачам освіти про життєвий і творчий шлях письменника чи поета. Наприклад, вивчаючи тему «Стили мовлення» застосовуємо відеоматеріал «І. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»». 1. Диктант за ілюстраціями (кожна правильна відповідь – 1 бал). Завдання: розглянути ілюстрацію А. Базилевича, установити й записати код відповідно до правильної послідовності подій; визначити стиль мовлення; виписати художні засоби даного стилю за ілюстраціями. Це надає змогу здобувачам освіти не лише засвоїти художній стиль мовлення, а й допомагає запам'ятати послідовність подій художнього твору і формує комунікативні компетентності.

Самодиктант у мультимедійному форматі набагато ефективніший. Мета даної технології – розвиток індивідуальних навичок здобувачів освіти, уміння самостійно застосовувати набуті знання, а також представлення виконаної роботи з урахуванням сформованих компетентностей. Наприклад, за допомогою Jamboard створюємо текст із пропущеними буквами та розділовими знаками відповідно до теми, яку вивчаємо. Види диктантів: вибіркового диктант, фонетичний диктант, текстувальний диктант, кодовий диктант, кросвордний диктант, словниковий диктант, творчий диктант, загадковий диктант, диктанти з самоперевіркою.

Під час роботи здобувачі освіти застосовують принципи українського правопису, крім фонетичного (як чуємо, так і пишемо), що дає змогу конкретно застосувати вивчені правила.

Вдалим досвідом для здобувачів освіти є робота на платформах порталів «Всеосвіта», «На Урок». Мета даної роботи: сприяти закріпленню вивченої теми, оскільки пропонується ести на кращій результат. Робота на платформі «Classtime» сприяє моніторингу навченості здобувачів освіти. Виконавши сесію, здобувачі освіти мають змогу виконати роботу над помилками, щоб краще засвоїти вивчений матеріал.

Сайт «LearningApps.org» пропонуємо для розвитку творчих здібностей здобувачів освіти. Це рухлива платформа з ігровим напрямом діяльності. Мета даної технології – через гру формувати ключові компетентності здобувачів освіти. Наприклад, здобувачам освіти пропонують з'єднати відмінкові форми числівників. Для цього здобувачам освіти необхідно використати знання з теми «Відмінювання числівників», володіти навичками відмінювання частин мови.

Висновки. Отже, робота в середовищі інформаційних технологій сприяє розвитку у здобувачів освіти розуміння змісту кожної дії, її взаємозв'язок

з іншими діями, формує і конкретизує завдання, виділяє етапи виконання, проводить аналогії і здійснює перенесення умінь у нові умови, досліджує невичерпні можливості освітньої системи. З метою підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання (мультипредметний тест) пропонуємо використовувати зазначені педагогічні технології, підтвердженні практичною діяльністю учителів-практиків. Застосування інноваційних технологій сприяє формуванню самостійності, відповідальності та креативності здобувачів освіти. Резюмуючи вищевикладене, можна стверджувати, що педагогічні цілі використання інформаційних технологій визначаються можливістю підвищення мотивації навчання за рахунок застосування сучасних засобів використання інформації, підвищення рівня її емоційного сприйняття, формування умінь реалізовувати різноманітні види самостійної обробки значних обсягів інформації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Авраменко О.М. Українська мова і література : довідник. Завдання в тестовій формі : I частина / М.Б. Блажко, О.М. Авраменко. Київ : Грамота, 2015. 560 с.
2. Булгакова В.М. Формування комунікативної компетентності учнів (підготовка до написання власного висловлювання під час проведення ЗНО). Вивчаємо українську мову і літературу. 2010. Вип. № 23. С. 35–43.
3. Вовк О.М. Прийоми оцінювання навчальної діяльності учнів на уроках української мови (методичні рекомендації). Вивчаємо українську мову і літературу. 2014. Вип. № 22. С. 2–13.
4. Гнатюк Л.П. Українська мова. Особливості практичного застосування / Гнатюк Л.П., Бас-Кононенко О.В. Київ : Знання-Прес, 2006.
5. Дияк О.В. Довідник для абітурієнтів та школярів з української мови : навч. посіб. / О.В. Дияк, В.М. Прудка. Київ : Літера ЛТД, 2010. 426 с.
6. Довгополова Я.В. Впровадження тестової методики в процес навчання у вищих навчальних закладах. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». Вип. 67. Харків, 2011. С. 173–178.
7. Івашкіна Н.О. Активізація навчальної діяльності учнів на уроках української мови. Вивчаємо українську мову і літературу. 2015. Вип. № 25. С. 2–11.
8. Канчура О.В. Мовно-мовленнєва підготовка учнів старшої школи до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови. Методичний пошук : викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. Вип. XII. Ч. II. С. 14–17.
9. Козачук Г.О. Підвищення грамотності учнів. Київ : Освіта, 1995. 161 с.
10. Кухар Л. О., Сергієнко В.П. Конструювання тестів. Курс лекцій : навч. посібн. Луцьк, 2010. 182 с.
11. Парфенюк Т.Г. Тестовий контроль як засіб оптимізації навчального процесу. URL : <http://nauch.com.ua/matematika/17284/index.html>.
12. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : А.С.К., 2002. 135 с.
13. Пентиліук М.І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики. Київ : Ленвіт, 2011. 256 с.
14. Пентиліук М.І. Словник-довідник з української лінгводидактики. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
15. Пересунько Т.М. Інноваційні технології навчання у розвитку творчих здібностей на уроках української мови та літератури. URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary/mova/8360
16. Садкіна В.І. 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок. Харків : «Основа», 2009. 88 с.
17. Сиротенко Г.О. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання. Харків : Основа, 2003. 185 с.
18. Слободянюк Л.М. Використання сучасних інтерактивних технологій як засобу активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови та літератури : навч.-метод. посіб. Бар, 2014. 60 с.
19. Щурова Т.В. Готуємося до творчого завдання. Харків : ТОВ «Українська книжкова мережа», 2010. 64 с.
20. Яцик І.С. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні гуманітарних дисциплін з метою виховання толерантності URL : onf.vstu.edu.ua.